

Urlopowe niejasności

„Kodowany” przepis art. 73 Karty Nauczyciela i niepełna regulacja dotycząca urlopu zdrowotnego sprawia, że wciąż są z nim problemy

TERESA KONARSKA

Zwykle praktyka niweluje pewne ryzyko niezgodności w stosowaniu przepisów i nawet mimo ich pewnej labilności dochodzimy do jakiegoś konsensusu. Niestety, w przypadku stosowania przepisów dotyczących urlopu zdrowotnego ciągle mamy do czynienia ze ścieraniem się poglądów. Różne są opinie na temat prawa do urlopu zdrowotnego po nabyciu praw emerytalnych oraz aktywności zawodowej w jego trakcie.

Casus 1

Pracuję w zawodzie 34 lata i zamierzam nadal być aktywna zawodowo. Mam 56 lat. W związku z urazem powypadkowym chciałabym skorzystać z półrocznego urlopu dla poratowania zdrowia. Lekarz wydał orzeczenie, gdzie zaleca mi przeprowadzenie leczenia od 1 września, czyli po wykorzystaniu urlopu wypoczynkowego. Dyrektor twierdzi, że wyda także decyzję o urlopie zdrowotnym, ale w gnień poinformowano go, że ja nie mogę skorzystać z urlopu zdrowotnego, gdyż nabyłam prawo do emerytury w 2008 r. Chodzi o nabycie prawa do wcześniejszej emerytury, na którą ja nigdy nie reflektowałam i zawsze twierdziłam, że zamierzam pracować co najmniej do 60. roku życia. Dodam, że korzystam z tzw. ochrony przedemerytalnej, która przysługuje osobom korzystającym z emerytury na zasadach powszechnie obowiązujących.

Bardzo długo dyrektor i ja dyskutowaliśmy z gminą na temat nabycia prawa do emerytury, mając przed sobą przepis i doszliśmy do przekonania, że właściwie ten przepis nic nie mówi i można go stosować dowolnie.

Drugim spornym wątkiem jest moja ewentualna praca w czasie urlopu zdrowotnego. Według mnie przepis dotyczący zasad stosowania urlopu zdrowotnego nie odpowiada na pytanie,

czy każda aktywność zawodowa, z którą wiąże się wynagrodzenie, jest zakazana? Przepis ten mówi bowiem o tym, że nie można pracować na podstawie umowy lub prowadzić działalności gospodarczej. To – moim zdaniem – nie oznacza, że nauczyciel pozostający na urlopie zdrowotnym nie może podjąć żadnej pracy. Nawet ze względów terapeutycznych jest to zalecane. Przepis nie mówi o konieczności powstrzymania się od jakiegokolwiek pracy, a urlop zdrowotny potrzebny jest wówczas, gdy nauczyciel nie może sprostać swoim obowiązkom zawodowym, pracując w pełnym wymiarze. Potwierdzeniem tego jest fakt, że urlop zdrowotny może być udzielany nauczycielom pracującym tylko na pełny etat. Skąd więc to ograniczenie?

Zgodnie z art. 73 ust. 2 KN nauczycielowi, któremu do nabycia prawa do emerytury brakuje mniej niż rok, urlop dla poratowania zdrowia nie może być udzielony na okres dłuższy niż do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, w którym nabywa uprawnienia emerytalne. Nie ulega więc wątpliwości, że nie mogą skorzystać z tego urlopu nauczyciele, którzy nabyli prawo do emerytury przyznawanej na zasadach ogólnych. Natomiast wielce dyskusyjne jest odebranie tego prawa tym, którzy nabyli uprawnienia do emerytury wcześniejszej.

Problem jednak w tym, że Karta Nauczyciela nie definiuje pojęcia „nabycie uprawnień emerytalnych”, a tym samym nie określa, czy chodzi o nabycie praw do emerytury wcześniejszej, czy przyznawanej na zasadach ogólnych. W tym drugim przypadku uprawnienie nabywa się po osiągnięciu wymaganego wieku, czyli 60 lat kobieta i 65 lat mężczyzna. Uznaje się, że wielu nauczycieli, którzy nie zamierzają skorzystać z uprawnień do wcześniejszej emerytury, spełniali warunki do jej nabycia do 31 grudnia 2008 r., dlatego że mieli wymagany staż pracy. Jednakże jest to dopiero jedna z przesłanek nabycia prawa do emerytury. Drugą istotną sprawą jest rozwiązanie stosunku pracy. A tego warunku nauczycielka, z powodów oczywistych, nie spełniła. Ponadto przesłanki uprawniające do emerytury muszą zaistnieć niezależnie od woli zainteresowanego. W tym przypadku tak nie jest, gdyż to nauczyciel decyduje, czy rozwiąże stosunek pracy. I tu należy odwołać się

do wyroku Sądu Najwyższego z 26 marca 2007 r. (I PK 262/06, OSNP 2008, nr 9 – 10, poz. 123), gdzie czytamy:

„(...) Przepisy Karty Nauczyciela nie definiują pojęcia „nabycie uprawnień emerytalnych”, a zatem trzeba nadać mu znaczenie przyjęte w przepisach ustawy o emeryturach i rentach. Zgodnie z art. 100 ust. 1 tej ustawy prawo do świadczenia emerytalnego powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do jego nabycia. Nabycie prawa do emerytury następuje więc z chwilą spełnienia ostatniego z wymaganych warunków i nie ma na to wpływu wola osoby ubezpieczonej. Prawo do emerytury powstaje z mocy prawa (...). Z reguły datą nabycia tego prawa jest dzień osiągnięcia wieku przewidzianego w ustawie (np. wynoszącego dla kobiet 60 lat – art. 24 ust. 1 i art. 27 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach).

Sąd Najwyższy potwierdza więc, że o nabyciu uprawnień emerytalnych możemy mówić dopiero wówczas, gdy zostanie spełniona ostatnia przesłanka, czyli w przypadku wcześniejszych emerytur rozwiązanie umowy o pracę. Zauważmy, że Sąd Najwyższy także zwraca uwagę na brak wpływu osoby ubezpieczonej na istnienie przesłanki do nabycia prawa do emerytury. W przypadku wcześniejszej emerytury to osoba ubezpieczona decyduje o ostatniej przesłance, którą jest rozwiązanie stosunku pracy. W związku z tymi uwa-

runowaniami nauczyciel powinien określić, z którego prawa do nabycia emerytury chce skorzystać, wcześniejszego czy na zasadach ogólnych. W ten sposób informuje, że dopełni ostatnią przesłankę do nabycia uprawnień emerytalnych, gdyby się decydował na przejście na wcześniejszą emeryturę, czyli rozwiąże stosunek pracy. Notabene, takie oświadczenie powinno się znaleźć w aktach osobowych. Jest to konieczne do określenia wieku, w którym osoby będące przed emeryturą korzystają z ochrony przedemerytalnej na podstawie art. 39 Kodeksu pracy.

Reasumując, jeżeli nauczyciel decyduje się na przejście na emeryturę na zasadach ogólnych, czyli na podstawie przepisów z ustawy emerytalnej, nabywa prawo do emerytury, mając lat 60 (kobieta), 65 (mężczyzna). Składający oświadczenie o nabyciu praw do emerytury według zasad ogólnych ma prawo do urlopu dla poratowania zdrowia, który może być udzielony na okres nie dłuższy niż do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, w którym nauczyciel nabywa uprawnienie emerytalne. W przypadku naszej Czytelniczki nastąpi to miesiąc przed ukończeniem 60. roku życia. A więc obecnie może Pani korzystać z urlopu dla poratowania zdrowia. Dyrektor szkoły ma prawo udzielić takiego urlopu w celu przeprowadzenia zaleconego leczenia, w wymiarze nieprzekraczającym jednorazowo roku.

W przypadku aktywności zawodowej w czasie urlopu zdrowotnego sprawa

jest nieco mniej skomplikowana. Należy czytać łącznie ust. 1 i ust. 7 art. 73 KN. Z ust. 1 odczytujemy, że ustawodawca, mówiąc o urlopie zdrowotnym, który ma być wykorzystany dla przeprowadzenia zaleconego leczenia, nie stawia warunku konieczności powstrzymania się od pracy.

„(...) dyrektor szkoły udziela urlopu dla poratowania zdrowia, w celu przeprowadzenia zaleconego leczenia, w wymiarze nieprzekraczającym jednorazowo roku, z zastrzeżeniem ust. 2.

Z kolei ust. 7 nie pozwala na nawiązanie stosunku pracy, czyli na zatrudnienie ani na pracę zarobkową.

W okresie przebywania na urlopie dla poratowania zdrowia nauczyciel nie może nawiązać stosunku pracy lub podjąć innej działalności zarobkowej (...).

W związku z tym, że nie określa rodzaju tej działalności, należy przyjąć, że dotyczy każdej. Przepis ten jednak nie wyklucza aktywności zawodowej, jednakże pod warunkiem, że jej ekwiwalentem nie będzie wynagrodzenie. Co więcej, daje sankcję, że:

W przypadku stwierdzenia, że w okresie urlopu dla poratowania zdrowia nauczyciel podejmuje inny stosunek pracy lub inną działalność zarobkową, dyrektor szkoły odwołuje nauczyciela z urlopu, określając termin, w którym nauczyciel obojętny jest do powrotu do pracy.

Pensum rozszerzone zamiast ponadwymiarówek

Warto zabiegać o ustalenie pensum rozszerzonego zamiast godzin ponadwymiarowych, gdyż oznacza to wyższe wynagrodzenie. Placę zasadniczą ustala się na wyższym poziomie według faktycznego pensum, które może wynosić np. nie 18 ale 20 lub 24 godziny. Placa ta stanowi parametr do obliczania wysokości dodatków wymienionych w art. 30 ust. 1 pkt 2 KN oraz godzin ponadwymiarowych i godzin doraznych zastępstw określonych w art. 30 ust. 1 pkt 3 KN.

Zgodnie z art. 42 ust. 2a KN nauczyciel, na swój wniosek złożony na piśmie do dyrektora szko-

ły nie wcześniej niż przed rozpoczęciem zajęć (w danym roku szkolnym), może realizować wszystkie zadania dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze w wymiarze rozszerzonym, określonym w ust. 4a tego przepisu:

» od 19 do 27 godzin w szkołach określonych w tabeli na pozycji 3 i 9, czyli: przedszkolach specjalnych, szkołach podstawowych, gimnazjach, szkołach specjalnych, liceach ogólnokształcących, profilowanych i uzupełniających. Dotyczy to także nauczycieli przedmiotów teoretycznych w szkołach zawodowych, w tym

w szkołach specjalnych, w schroniskach dla nieletnich, zakładach poprawczych; rozszerzone pensum mogą mieć także nauczyciele w szkołach artystycznych i innych placówkach kształcenia artystycznego;

» od 23 do 26 godzin nauczyciele praktycznej nauki zawodu we wszystkich typach szkół.

Dyrektor szkoły może wyrazić zgodę na realizację tego rozszerzonego pensum tylko na jeden rok szkolny i pod warunkiem że taka możliwość wynika z zatwierdzonego przez organ prowadzący szkołę arkusza organizacyjnego.